

Yttrande över remiss från Trafikverket gällande VGU 2024, Vägars och gators utformning

Sammanfattning

Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) har forskning och utbildning i frågor som ansluter till vägar och gators utformning som en del i människors gestaltade livsmiljö, minimering av påverkan på kulturlandskap och naturmiljöer och som väsentliga platser för klimatanpassningsarbete.

SLU stödjer de ändringar som föreslås men har vissa kommentarer kring lydelse. Det finns också några ytterligare synpunkter som universitetet önskar att framföra utifrån sin kunskaps horisont.

Generella synpunkter

2.1 Allmänt

Ombyggnad av befintliga urbana gatumuljöer är vanliga åtgärder i klimatanpassningsarbetet både för att minska biltrafik och för att möjliggöra för naturbaserade lösningar. Det vore värdefullt med förtydligande kring hur VGU ska förhålla sig till ombyggnadsarbete som inte främst syftar till att säkra vägens och gatans trafikala funktion utan snarare komplettera den med tillkommande funktioner. Inte minst mot bakgrund av att kommunerna använder sig av VGU i sitt lokala arbete och att det är av yttersta vikt att olika mål kan samsas om utrymmet.

5.3 Vägarkitektur

Kravet eller rådet kopplat till det skulle med fördel också inkludera hänvisningar till Politik för gestaltad livsmiljö samt New European Bauhaus. Att enbart hänvisa till annan handbok tycks för defensivt i dessa väsentliga frågor som rör den gemensamma livsmiljöns gestaltning.

Specifika synpunkter

6.1.3.1. Allmänt, stycke 1

Nuvarande lydelse: rening av vägdagvatten gynnas.

Förslag på lydelse: rening av dagvatten gynnas och kan samordnas med dagvattenanläggningar i omgivningen

Kommentar: Vattnet i landskapet är ett system som kan fragmenteras om det inte samordnas med omgivningen. Med de stora påfrestningar som klimatförändringar innebär och den stora konkurrensen om marken behöver vägkanter med hantering av vatten och vegetation utformas för att kunna ge fler funktioner. Ett exempel kan vara att dagvatten kan behöva samordnas med kommunen för att minska risken för övrig egendom och konstruktioner.

6.1.3.1. Allmänt, stycke 1

Nuvarande lydelse: slänten kan förses med vegetation som stödjer biologisk mångfald.

Förslag på lydelse: slänt och vägområde kan förses med vegetation som stödjer biologisk mångfald och positiva upplevelsevärden.

Kommentar: Gränzonerna kan bidra till upplevd bullerdämpning och ha andra rekreativa och estetiska värden. Viktig aspekt för bättre landskapsanpassning.

6.1.3.1. Allmänt, stycke 1

Nuvarande lydelse: underhåll av väg- och vägområde kan ske på rationellt sätt.

Förslag på lydelse: underhåll av väg- och vägområde kan ske på ett rationellt sätt utan att bortse från de mervärden som kan skapas, exempelvis gräs till biogas eller en vegetationsridå.

Kommentar: Skötsel av gränzonerna är viktigt för att upprätthålla rekreativa och estetiska värden. Viktig aspekt för bättre landskapsanpassning.

7 Sektion tätort – väg- och gaturum, stycke 1

Nuvarande lydelse: Förutsättning, Särskild hänsyn ska tas till barn vid väg- och gatuutformning i tätort.

Förslag på lydelse: Förutsättning, Särskild hänsyn ska tas till barn vid väg- och gatuutformning i tätort. Särskild hänsyn ska tas till befintliga förutsättningar d.v.s. hur omgivningens karaktär påverkas.

Kommentar: Stadsmiljöer är komplexa och består av olika typer av rum mellan husen. Det blir inte sällan konflikter när VGU tillämpas. Därför bör råden vara att vägutformning måste förhålla sig till estetiska, funktionella och historiska värden. För att nå en god landskapsanpassning av väg i stadsmiljö är detta en förutsättning.

7.5.1 Gatuträd och annan vegetation, råd

Nuvarande lydelse: Växtbäddars uppbyggnad och jordvolym väljs utifrån respektive arts behov. Större jordvolym ger bättre växtförutsättningar.

Förslag på lydelse: -

Kommentar: Forskning vid SLU om skelettjordar och användande av biokol vid

etablering av stadsträd visar på möjligheten att anlägga gatuträd framgångsrikt även utan stora jordvolymmer. Rådet bör uppdateras utifrån senaste forskningsresultat.

7.5.3.3. Placering av träd, belysning, stolpar för vägmärken m.m. K235807

Nuvarande lydelse: Stolpe för belysning, vägmärke, kontaktledning m.m. samt annat fast föremål ska vara placerad antingen: • i möbleringszon, • utanför gångbanan • inom 0,5 m från gatumarkens yttre gräns vid fasad eller allmän-plats-mark som inte är gata.

Förslag på lydelse: Stolpe för belysning, vägmärke, kontaktledning m.m. samt annat fast föremål ska placeras med hänsyn till platsens befintliga karaktär och funktioner. Generella råd är att fasta föremål kan placeras • i möbleringszon, • utanför gångbanan • inom 0,5 m från gatumarkens yttre gräns vid fasad eller allmän-plats-mark som inte är gata.

Kommentar: Stadsmiljöer är komplexa och det är olämpligt att var så specifik med placering av olika delar i gaturummet. P.g.a. den befintliga karaktären kanske dessa rekommendationer motverkar helhetsintrycket.

13.1. Väg- och gatubelysning, stycke 1

Nuvarande lydelse: (Finns ingen nuvarande lydelse)

Förslag på lydelse: Förutsättning: Finns skäl till mindre eller större avsteg på grund av kulturhistoriska eller ekologiska värden, bör nedanstående råd anpassas till de platsspecifika förutsättningarna

Kommentar: Stadsmiljöer är komplexa och belysning kan i okänsliga fall motverka upplevelsen av en plats.

Beslut om detta yttrande har på rektors uppdrag fattats av dekan Christina Lunner Kolstrup efter föredragning av koordinator Linda Ferngren. Innehållet har utarbetats av universitetslektor Caroline Dahl vid institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning samt adjungerad professor Emily Wade vid samma institution.

Christina Lunner Kolstrup

Linda Ferngren